

# **Què aprendrem d'aquesta crisis econòmic, energètica i alimentària?**

***Sam Gomila  
24 de novembre de 2008***

***Jornades organitzades pel PSM-EN***

**Un món globalitzat, amb un  
predomini de l'economia de  
mercat com institució  
d'assignació de recursos i amb  
altes cotes de liberalització, i  
transnacionalitzat:  
*....ens ha portat un món millor?***

# Que ens trobam avui?

Un model econòmic que s'intenta globalitzar amb la premissa que és beneficiós

**Sistema econòmic mundial funcionant com a una única economia i basat amb la premissa del creixement continuat i la llibertat de moviments de Kapital i treballadors**

**Mercat, Homo economicus, liberalització**

**Però què tenim??**

**Crisis alimentària**

**Dubtes sobre el model de creixement il·limitat**

**Col·lapse mediambiental**

**Canvis en el l'equilibri geopolític**

**Crisis energètica**

**Crisis financera**

# Bases del model d'economia de Mercat

Les Persones ( i les societats) tenen **necessitats**, materials i immaterials, primàries i secundàries, individuals ( menjar, vestir, oci, educació...) i col·lectives ( justícia, defensa...) que per **satisfer-les** tenen uns recursos que sempre són **insuficients** ( **escassos**) per adquirir els bens i serveis que desitgen per **satisfer les seves necessitats**.

L'economia s'encarrega d'**administrar** aquests recursos **escassos** i intentar la **millor assignació** per propiciar la **màxima satisfacció de les necessitats**

El problema principal que s'ha de resoldre: **la escassetat**

Sorgeix perquè les necessitats humanes són virtualment il·limitades mentres que els recursos per satisfer-les són limitats. I, això, **no és un problema tecnològic**, sinó que la **disparitat entre els desitjos humans i els mitjans per satisfer-los és gran**

## Homo econòmicus i el mercat: la representació idealitzada del què ens pensam que ocorre

Durant molt de temps el pensament econòmic ha estat dominat pel concepte del **Homo economicus**. Un hipotètic Home que sap el que vol, on les seves preferències es poden expressar matemàticament mitjansants una funció d'utilitat i les seves decisions estan guiades per càlculs racionals al voltant de com maximitzar la seva funció d'utilitat, a través de l'elecció i la comparació d'utilitats marginals ( benefici afegit)

**El Mercat**, és tota institució “social” on els bens i serveis , així com els factors productius, s'intercanvien lliurament

L'economia de Mercat és aquell model econòmic on existeixen oferents i demandants, que es comporten com l'homo economicus, on existeix la informació perfecta i mateixos coneixements i disponibilitats tecnològica, on cadascú coneix perfectament la seva renda i les seves possibilitats econòmiques i la seves capacitats de producció, amb un **model de competència** ( mitjà d'organització dels mercats) , productes homogenis i llibertat d'entrada i sortida del mercat, el mercat és la institució que assignarà d'una manera més eficient els recursos escassos,, a través de la persecució dels majors beneficis individuals, a un preu d'equilibri i a una quantitat d'equilibri i es sustentat amb un model financer que afavoreix el funcionament del mateix.

Un sistema d'ajustaments temporals on es creu que els mercats acabarien corregint-se a ells mateixos ( laissez-fair, ma invisible...), els mercats s'autoregulen i acaben ajustant-se...

no necessitat d'intervenció..per tornar a l'equilibri...

**A partir dels anys 70, l'absolutisme lliberal de Friedman i els EUA, i amb l'ajuda de moltes de les institucions internacionals, s'ha creat un cert clima intel·lectual en la que la FE en els MERCATS i el MENYSPREU cap el SECTOR PÚBLIC I LA INTERVENCIÓ no es correlacionen amb les dades objectives i els resultats econòmics.**

## **Limitacions del sistema de Mercat**

- La renda no és distribuïda equitativament
- Existeix realment la possibilitat d'un creixement continuat
- Existeixen falls de mercat:
  - 1.Existeixen mercats de competència imperfecta ( oferents o demandants poden influir en el preu i la quantitat d'equilibri)
  - 2.Existeixen efectes externs- externalitats- al mercat que el mercat no aborda
  - 3.Existeixen bens i serveis públics, o bens comuns.....que distorsionen els mercats
  - 4.No molts casos no existeix la informació perfecta
  - 5.Els agents socials no es comporten de manera racional
  - 6.Les economies de mercat tendeixen a la inestabilitat
  - 7.Existència de monopolis i oligopolis naturals...
  - 8.Existència de barreres d'entrada i sortida dels mercats
  - 9.No hi ha un coneixement igual i compartit per totes les empreses i ciutadans...existeixen drets de propietat
  - 10.Redistribució
  - 11.Sectors econòmics i recursos estratègics
  - 12.Limitacions d'un model de simplificació matemàtica quan es porta al camp global
  - 13.Cració de monopolis i empreses transnacionals a nivell global
  - 14.....

# 1.-Què és la globalització? Crisis del model globalitzat\*

Què ha succeït perquè els “potencials beneficis” que havia de genera esdevinguin diferents tipus d'abusos?

**Sistema econòmic mundial funcionant com a una única economia**

**Màxima eficiència  
Mínim cost  
Màxim benefici**

Existència  
Externalitats

**Bases**

-Tecnologies de la informació, global, immediates i generalitzades  
-Disposició il·limitada de combustibles i energia ( però ens trobem en un moment de crisis energètica!!!!)  
-Nous model de transport

**Gran mercat**

**Gran fàbrica**

**Polítiques econòmiques que liberalitzin circulació de mercaderies i de capitals**

\*algunes informacions provenen de la xerrada de Cristina Xalma

# Característiques procés d'expansió de les polítiques neoliberals

**Diferències entre països rics i països pobres**

- ✓ Opció
- ✓ Exigència

**Fort impuls del Organismes Internacionals**

- Sistema de Bretton Woods:**
- ✓ FMI
  - ✓ BM
  - ✓ GATT-OMC

# Com contribueixen els OI a la globalització?

(...funcions enteses en el context de la IIGM i el NOEI...)

**GATT-OMC**

...promoció del lliure comerç...

**Fons Monetari Internacional**

...concedir crèdits a països amb desequilibris externs...

**Banc Mundial**

...concedir crèdits per a reconstrucció i desenvolupament...

**L'acció dels OI, i gràcies als mecanismes de presa de decisions de les mateixes que afavoreixen uns pocs estats, contribueix a fixar bases globalització**

**...expandint el lliure comerç...**

**...expandint polítiques d'estabilització que afavoreixen movilitat capitals i minimització risc inversions**

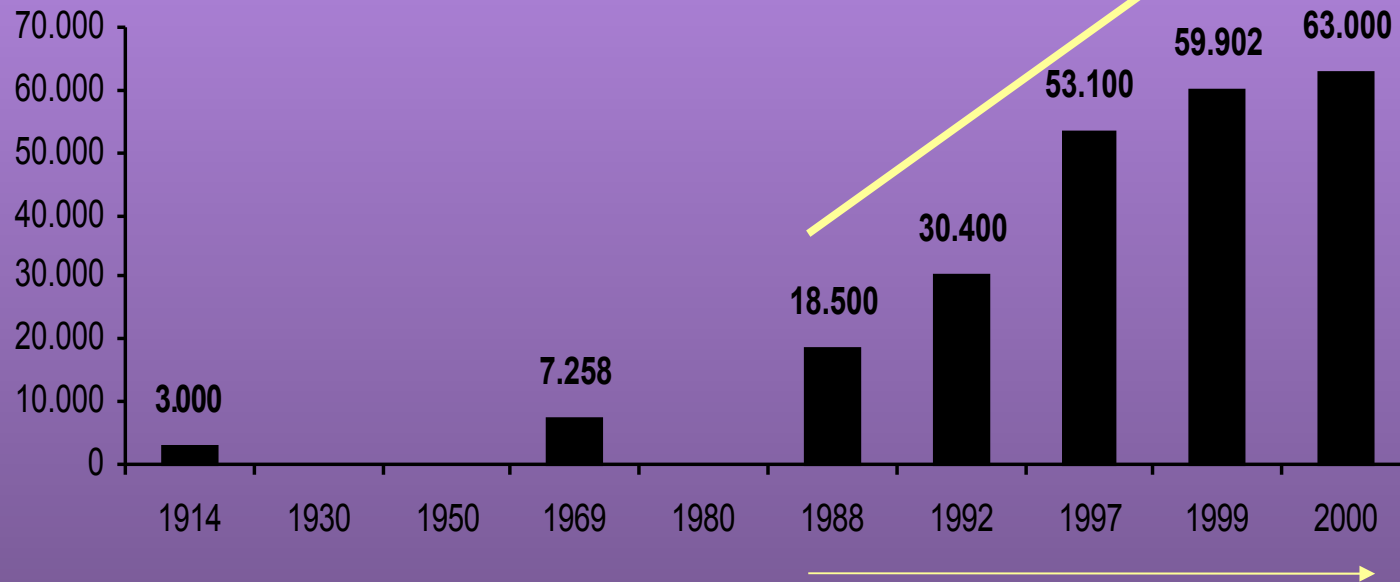
**Gran mercat**

**Gran fàbrica**

**...transnacionalització...**

## ...així, globalització i transnacionalització van de la mà....

### Evolució nombre Empreses Transnacionals (1914-2000)



Font: Elaboració pròpia a partir de La Vanguardia (2005)

...augment exponencial des de finals dels vuitanta...

# Quins beneficis haurien d'aportar globalització i transnacionalització?



**Sistema econòmic mundial més eficient...**



**Augment dels beneficis globals del sistema...**



**Empreses Transnacionals**



**... "impacte positiu" sobre desenvolupament**



**¿¿¿ Per a ...TOTS???**

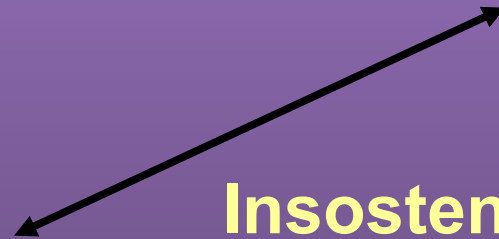
# Quins resultat s'acaben obtenint?

**Durant  
pràcticament 30  
anys s'ha  
considerat que...**

**Bonança  
econòmica  
global  
(creixement,  
estabilitat,  
augment del  
comerç...)**

**Durant els  
darrers 2 anys...**

**Crisi  
alimentària i  
crisi financera  
internacional**



**Insostenibilitat  
model; bases  
precàries**

# El comerç internacional ha crescut però....

**...s'ha concentrat entre països rics...**

**...no ha corregit asimetries intercanvi països rics i pobres...**

**...ha passat a estar control·lat per ETN...**

**350 ETN  
controlen  
70% del  
comerç  
mundial**

**S'ha expandit la deslocalització productiva....**

**...sota condicions que anul·len  
potencials beneficis  
(exc. Ocupació... PRECÀRIA)...**

**...afavorint la "globalització" del pitjor  
del sistema econòmic mundial...**

# S'ha esdevingut un CREIXEMENT DE LA POBRESA I DE LA DESIGUALTAT....

**Entre capital i treball**

**Entre capital financer i productiu**

**Entre països rics i pobres**

**Dins dels països**

**...pocs guanyadors i molts perdedors...**

# Les principals ETN tenen volums de facturació molt superiors als PIB de molts Estats...

Any 2004. Milions de dòlars

## Volum de vendes

**British Petroleum**

**+ Exxon Mobil**

**+ General Motors**

**= 640.970**

**+ Ford Motor**

**= 805.170**

**+ Chrysler**

**= 962.130**

Superiors....

## Producte Interior Brut

**Austràlia**

**518.332**

**MERCOSUR**

**692.000**

**Espanya**

**836.100**

Font: Elaboració pròpia a partir de La Vanguardia (2005)

# Algunes fortunes personals (empresarials) són equivalents o superiors al producte de moltes economies...

Any 2004. Milions de dòlars

Els **100 empresaris més rics** del món acumulen una fortuna de...

**967.300 M de \$US**

Equivalent al  
(...) % del  
PIB de.....

**8,8%** de la UE-25  
**8,9%** d'EEUU

...

**115,7%** d'Espanya  
**139,8%** de MERCOSUR  
**141,5%** de Lliga Àrab

...

Empreses a les que estan vinculats:

**Microsoft**

**Wal-Mart**

**Nike**

**Ikea...**

## Principals problemes

## Principals reptes

Dèficit democràtic

Major democratització

Dèficit de sobirania  
econòmica

Major autonomia  
econòmica...

Dèficit de regulació  
internacional

...dins d'un marc  
regulatori global...

## 2.-Sistema Financer i crisis financera?

Per dur a terme els plans dels consumidors i els productors , tant de consum com d'inversió, es precisa de recursos financers.

En algunes ocasions els plans de despesa coincideixen en les disponibilitats econòmiques i els estalvis dels agents, però normalment no és així

Què ha succeït perquè els “potencials beneficis” dels sistema hagin esdevingut diferents tipus d'abusos?

D'aquí sorgeix la necessitat d'instituir uns agents anomenats “intermediaris financers” i que són capaços de fer coincidir les necessitats de finançament amb els recursos



En teoria, adquireixen fons i els ofereixen al sector privat i a les economies i obtenen una rendibilitat per fer aquesta funció

Existència  
Externalitats

**Bases**

-Tecnologies de la informació, global, immediates i generalitzades  
-Disposició il·limitada de combustibles i energia (però ens trobem en un moment de crisis energètica!!!!)

**Mercat financer**

Diner ( diner signe) : mitjà de pagament , unitat de compta i mitjà de dipositar valor, generalment acceptat i que avui en dia no té valor per si mateix sinó que es bases en la **confiança** de la gent com element de canvi

Intermediaris que creen diner

Intermediaris que ofereixen altres serveis financer ( mercat de valors, companyies assegurances..

**Inicialment tot això es sustentava en una premissa:  
una certa relació entre l'economia real i l'economia  
financera i la confiança de tots els agents implicats**

**Igual que en totes les institucions el sector financer no és aliè a la fe en el  
mercat i la necessitat de desregular ( liberalitzar) per poder funcionar de  
manera eficient aportant els majors beneficis i per poder funcionar  
eficientment l'autoregulació dels mercats**

**Desapareix la relació entre  
economia real i financera: els  
mercats financers no reflexen les  
bases econòmiques reals i  
l'economia financera es converteix  
en un sector obert a l'especulació  
financera. Sortim dels elements  
bàsics del fonament del préstec i  
l'endeutament prudent, amb una  
certa responsabilitat personal i  
col·lectiva i basat en el fet de la  
capacitat de retorn del mateix  
( desapareixen moltes garanties)**

**Comencem a especular  
en el sector financer, es  
crea una economia  
entorn de les  
expectatives d'agents i  
d'inversors, és a dir,  
comencem a voler  
treure diner del diner i  
distorsionen els  
mercats financers  
( endògens- endèmics)  
i que poden afectar al  
real ( i no al revés)**

**Els controls han  
estat cada cop més  
minsos, hi cada  
vegada hi ha una  
menor informació i  
coneixement sobre  
les moviments  
financers**

**La fe cega i la convicció en què els mercats es regularien i que el creixement continuat seria la salvaguarda d'aquest sistema, ja que garanteix el retorn dels dutes, ha incentivat l'aparició de la bombolla financera i l'ús desproporcionat del crèdit, de la bombolla immobiliàries.....**

**però els mercats no s'han corregit per si sols, i es més, el sector financer controla una part molt important de les empreses del sector privat....**

**.....de fet es reconeix que l sistema està fent fallida.. vol dir que acceptem que hi ha errades**

**....tot i que es segueix discutint sobre la causa del problema, tothom accepta que, extraordinàriament, s'ha d'intervenir en l'economia financera, s'han de millorar els controls, s'ha d'augmentar la transparència...-**

**Que passa quan una estructura es sustenten amb paraules com:  
Expectatives, Indignació popular,  
eufòria, pànic, confiança....**

**Que passa quan el sector financer no es compromet en l'economia real? S'ha de salvar? S'ha de modificar?**

**No obstant, està sorgint una nova corrent que creu que els mercats financer es desestabilitzen entre si i en ocasions tendeixen cap el deses equilibri.**

**Existeix un pla B?**

**Així, S'ha esdevingut una dissociació de l'economia financera respecte de la real....**

**Finances i especulació front comerç, inversió, producció, ocupació...**

**100 vegades  
més  
moviments?**

**...l'economia financera creix al marge de la real... però què li passa a la real quan la financera entra en “crisi”?**

# Crisis Financera- crisis Ninja ( breu resum)

2001- crisi .com ---- Recuperació econòmica de la ma d la inversió i el consum : disminuir interessos ( baixos)

↕

Bancs disminueixen rendibilitats per operacions normals. Per tant, per mantenir els rendiments o augmentar-los, necessiten fer operacions més enllà de les habituals i buscar rendibilitat per rendibilitat

↕

Ajuda al creixement del mercat immobiliari ( tant per constructors com ciutadans)

↕

Això esdevé en dues estratègies financeres: augmentar les operacions habituals, per compensar el baix marge, i crear noves operacions financeres a través de la enginyeria financera i amb opcions de majors riscos financers i menors garanties de devolució.

Els bancs ofereixen préstecs a persones amb poques garanties de devolució ( NINJA – no ingrés, no feina fixa, no propietats) amb préstecs superiors al preu de la casa ( que perme alimentar el consumisme suntuari)

alimenta

Economia real ( a través del consum) i economia financera ( ingenieria)

**Tot això està subjecte sobre tres pilars:**

**1. Creixement econòmic continuat. Si l'economia va bé, segurament els deutes es podran retornar ja que no hi haurà dificultats per trobar feina i poder pagar les hipoteques.**

**2. Que els mercats financers seguirien pujant**

**3. Que els agents ( ciutadans i institucions) tenien confiança amb aquest sistema**



**Això va ésser així durant un temps, però durant el 2007-2007 s'entra en una "crisis econòmica i recessió", comença a haver-hi desconfiança, no es sap molt bé fins quant i a qui afectarà i com afectarà: es segueix sense saber la dimensió del problema, no es sap qui són els afectats.....**

## **Resultat:**

**2007- cau el preu de la vivenda. Les hipoteques són més cares que la casa que es té i a més s'ha de retornar el crèdit de les coses comprades a crèdit.**

**La gent paga més del què val, comencen a no poder retornar els préstecs, tota la enginyeria entorn dels mateixos comença a trontollar, el mercat s'estanca i posteriorment s'enfonsa.**

**Hi ha una pèrdua del valor de les cases i dels actius ( subprime.....) . No sabem que valen les coses i s'enfonsa el mercat ja que desapareixen les expectatives de guanys.**

**Gran desinformació , els bans no saben que tenen, ningú sap on son els diners i no es sap quants d'actius tòxics hi ha. Apareix la desconfiança, ( entre privats i entre els bancs).**

**El mercat intercanviari i de préstec hi ha poc moviment. Els bancs tenen pocs diners no donen crèdits, ni hipoteques, això afecte a l'economia real i els bancs centrals decideixen pujar els i.**

**No hi ha diners per inversió, per consum, disminueix mercat compra venda, tancament empreses, atur, els bancs venen les participacions en empreses...**

**Llavors: qui estira de l'economia? Qui fa de locomotora? L'estat?**

### 3.- Crisis alimentaria global

Després de la segona guerra mundial....  
Preocupació per l'alimentació de les nacions,  
com a qüestió estratègica pels estats.

Amb el temps el fet de l'alimentació de les persones i els estats, queda en un segon terme, i, tal i com ha passat amb el mercat financer, es crea un mercat especulatiu en torn de l'alimentació, a través de la revolució verda i els mercat financer en l'alimentació: enginyeria financera a l'entorn alimentari

Què ha succeït perquè els "potencials beneficis" del model alimentari global i profundament industrialitzat ha esdevinguigut un model amb diferents tipus d'abusos?



1. Hi ha realment menys aliments per càpita?
2. Quines són les causes reals de l'augment de preus?
3. Hi ha relació entre el preu final i el cost de producció?
4. Hi ha empreses monopolístiques que controlen el mercat?
5. S'han destruït els sistemes alimentaris locals?

# Sistema alimentari global

## Bases

Existència  
Externalitats

Gran  
mercat  
globalitzat

Organismes  
internacionals i  
estat que el  
propicien

Grans empreses  
oligopolístiques

Enginyeria  
financera i  
mercat alimentari

- Tecnologies de la informació, global, immediates i generalitzades
- Disposició il·limitada de combustibles i energia ( s'estima que l'agricultura industrial gasta 6 o 7 vegades més energia per unitat d'aliment obtingut en ecològic)(però ens trobem en un moment de crisi energètica!!!!)
- Mitjans de transport

# **La crisi alimentària sobretot s'ha manifestat a través de l'increment dels preus i la impossibilitat de persones i col·lectius sencers de poder accedir a ells. Escassetat d'aliments?\* No.**

**Són molts els anàlisis que se n'han fet però la majoria de respostes que han donat els països rics i els OI deixen molt que desitjar i no identifiquen l'arrel real del problema:**

**1.- escassetat de menjar: segons la FAO la producció actual supera amb més del 1,5 la demanda ( tot i tenir present l'explosió demogràfica). De fet els darrers anys la producció ha crescut anualment un 2% i la població ha disminuït un 1,14%.**

**El 2007, hi va haver una producció rècord de 2.300 milions de tonelades de gra i el preu del blat va augmentar un 130%.**

**La producció d'arròs a Àsia es duplicà i el seu preu va assolir augments de preus rècords a la Borsa de Chicago.**

**Els darrers 50 anys la producció de gra s'ha triplicat i el de la població s'ha duplicat. La gent en consumeix directament menys de la meitat la resta va a altres usos i aliments dels animals.**

**Això ha fet que es convertís en una matèria apte per l'especulació.**

**Tot i això, el què si és cert és que actualment hi ha més persones “afamades” que abans. És a dir, hi ha menjar als estants però no hi podem accedir. S'ha incrementat el dèficit de menjar al sur. Hi ha prou aliments però no arriben als què ho necessiten.**

- 2.- Sequeres als principals països productors de grans el 2005-2006 i la disminució de les reserves de gra i altres problemes que afecten a les collites ( ja hem vist que ha passat).
- 3.- Augment del preu del petroli: menjam petroli.
- 4.- Desviació per agrocombustibles, fomentat obligatòriament al nord, i que no ajuda a la dependència energètica del sur.
- 5.- Augment de la demanda de xina i indian i l'augment del consum de carn ( hi ha alguns estudis i dades que ho desmenteixen)

#### Explicacions que no s'han donat:

- 1.- Creació d'un mercat oligopolístic i actuacions per gestionar l'escassetat i els preus. De fet, el 80% de les persones que pateixen fam són petits agricultors i persones que viuen en països eminentment agraris.
- 2.- Actuacions especuladores en el mercats de "commodities" de Chicago
- 3.- Les polítiques de liberalització del comerç i les polítiques d'ajustaments estructurals imposades als països en desenvolupament pels OI ( BM, FMI, OMC....). Avui el 70% dels països en desenvolupament són importadors d'aliments
- 4.- Substitució d'un model d'alimentació local a un model destinat a l'agroexportació .
- 5.- Que la política agrària ha perdut el contacte amb l'objectiu més fonamental d'alimentar a la gent.
- 6.- La subsidiació en origen i l'exportació posterior i el dumping.

## **Però la realitat és que ens trobam davant: El negoci de la fam**

**Un sistema global alimentari construït la darrera meitat del segle passat, amb un complex agroalimentari integrat per grans corporacions multinacionals actives des del sector del comerç, a les llavors, els químics, els fertilitzants, els processos de transformació i el de distribució, consolidant el control del sistema mundial d'aliments en menys companyies.**

**En nom de la manca d'aliments globals, els estats del nord i els OI ( ajuda la desenvolupament, ....) han incentivat la creació d'un mercat global i de l'augment de la producció i homogeneïtzació dels mateixos a través de la revolució industrial i verda a l'agricultura**

**Sobreproducció i sobrealimentació al nord.  
Disminució de la producció i dèficit de menjar al sur**

**Expulsió de petits agricultors, homogeneïtzació de productes ( alliberació de mà d'obra per treballar a les grans companyies), substitució de cultius i pèrdua de l'agro-diversitat, pèrdua de sobirania alimentària i les habilitats i capacitats per l'autoalimentació. Destrucció del seu sistema**

**Els estats del tercer món han passat d'exportar gran productes alimentaris a gairebé estancar-se**

**Així, ens trobam que mentre els OI segueixen aconsellant que un mercat liberalitzat duria major eficiència en la producció i en la distribució d'aliments, avui ens trobam els països més pobres immersos en una batalla constant contra especuladors i comerciants que estan vivint una gran època de bonança.**

**1.- Comerç dels aliments: Les darreres estimacions diuen que els FONS d'INVERSIÓ controlen entre el 50% i el 60 % del blat comercialitzat en els més grans mercats mundials de Commodities ( on no es compra directament el productes sinó que s'actua s'aposta a la variació dels preus: futurs, swaps.....). De fet, el fenòmen més destacable als darrers anys és la introducció del capital financer especulatiu en la cadena alimentària.**

**2.- concentració i poder oligopolístic: El augment en el guany d'aquestes empreses, que ara descriurem, no té res a veure amb algun nou valor que estan produint aquestes empreses ni són guanys inesperats deguts a canvis bruscs en l'oferta i la demanda. Sinó que són un reflex del poder extrem que aquests intermediaris han acumulat amb la globalització del sistema alimentari.**

**Aquestes empreses estan en una posició perfecte per convertir la escassetat d'aliments en grans beneficis.**

## Taula 1.- Augment dels guanys d'algunes de les principals empreses de fertilitzants del món

Compañía	Beneficios 2007 ( (US\$) en millones)	Aumento respecto a 2006
Potash Corp (Canadá)	\$1.100	72%
Yara (Noruega)	\$1.116	44%
Sinochem (China)	\$1.100	95%
Mosaic (EEUU)	\$ 708	141%
ICL (Israel)	\$ 535	43%
K+ S (Alemania)	\$ 420	2.8%

## Taula 2.- Augment dels guanys d'alguns dels principals comerciants de grans del món

Compañía	Beneficios 2007 ( (US\$) en millones)	Aumento respecto a 2006
Cargill (Canadá)	\$ 2.340	3 6%
ADM (EEUU)	\$ 2.200	67%
ConAgra (EEUU)	\$ 764	30%
Bunge (EEUU)	\$ 738	49%
Noble Group (Singapur)	\$ 258	92%

### Taula 3 .- Augment dels guanys de les companyies de llavors i agroquímiques

Compañía	Beneficios 2007 ( (US\$) en millones)	Aumento respecto a 2006
Monsanto (EEUU)		44%
DuPont ( EEUU)		19%
Syngenta		28%
Mosaic (EEUU)		141%
ICL (Israel)		43%

### Taula 3- algunes dades més

Compañía de procesamiento	Beneficios 2007 ( (US\$) en millones)	Aumento respecto a 2006
Nestlé		7%
Unilever		8 %

**Altres dades:**

**-cargrill controla el 45 % del mercat mundial de grans i el 42 5 de les exportacions de “maiz”, 30 de soja i el 20 blat als USA.**

**- ADM controla el 30% del mercat mundial de grans**

**-cargila; ADM; Buge controlen el 75 % del mercat mundial de soja i el 80% de la indústria transformadora de soja .**

**-A més, es entre 5 controlen el 60% (cargil; ADM; Buge, Dreyfus, avipal) al Brazil.**

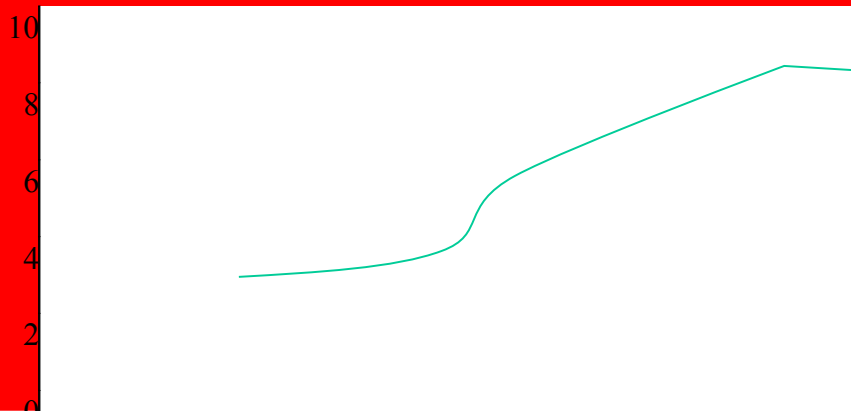
## Inversió financera especulativa en la alimentació

El Mercat CME de Chcgao, el més important del sector, en el qual es negocien 25 productes agrícoles, ha incrementat el volum de contractes el 20%, arribant a assolir actualment 1.000.000 de contractes diaris.

Es fa difícil esbrinar quina inversió es productiva i quina especulativa, no obstant, algunes estimacions conservadores consideren que entorn el 55% es especulativa i va incrementant-se any rere anys.

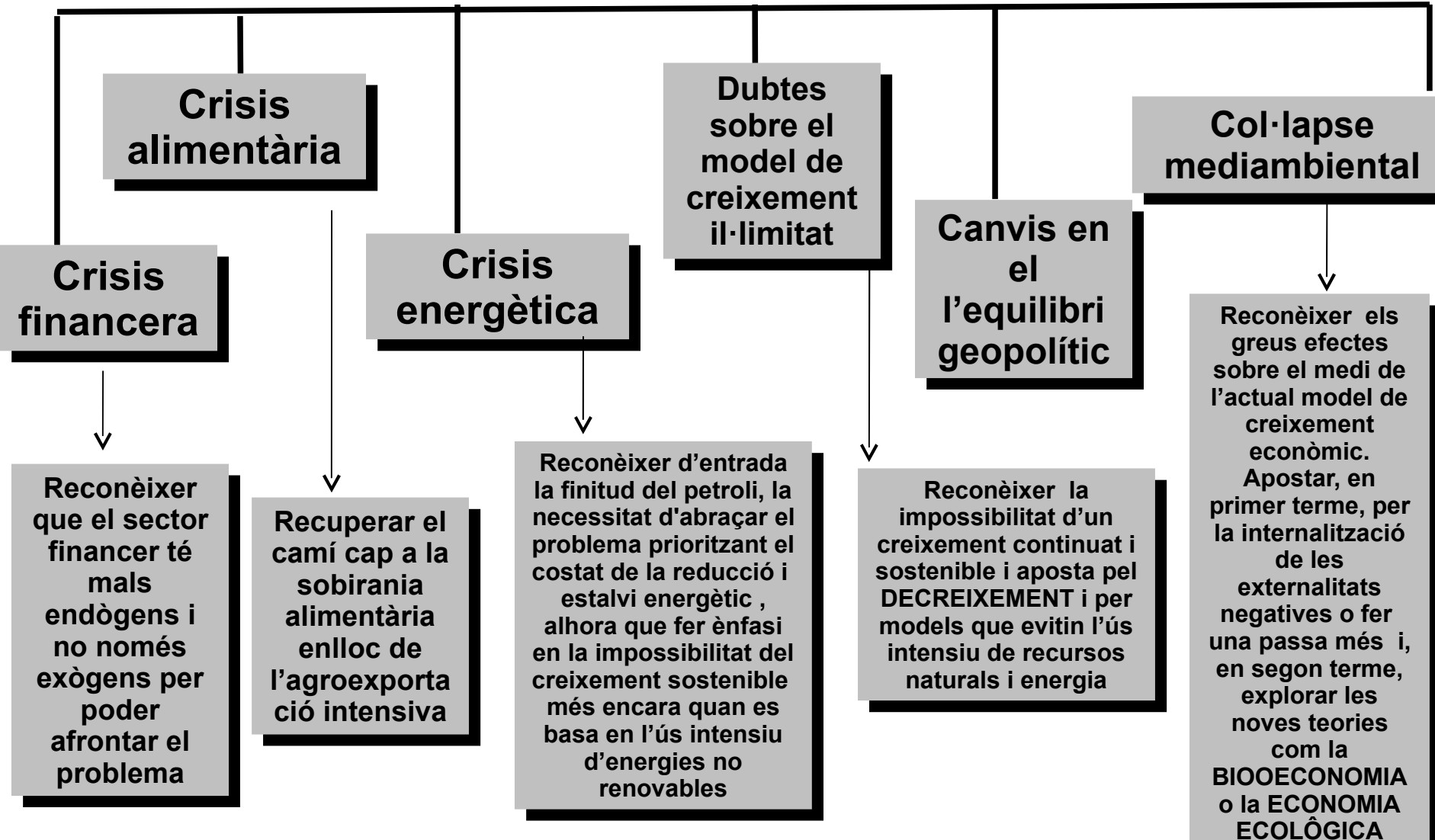
A més, varis estudis que s'han fet recentment, comencen a demostrar que hi ha una correlació positiva entre l'augment d'inversió financera especulativa en el mercat amb la volatilitat dels preus dels mateixos. Així, en un context de pujada de preus ajuden a pujar més i en un context de davallada ajuden a abaixar més.

**Gràfic 1.- Volatilitat dels preus agrícoles en funció del percentatge d'inversió** ( font: *Modèle Momagri, abril 2208*)



# Que esparam aprendre?

Donat tot això hi ha gent que planteja respostes i actuacions que van molt més enllà del simple fet de refundar el capitalisme o de la intervenció puntual i extraordinària. Així per:



# PODEU TROBAR MÉS INFORMACIÓ A:

[www.crisisenergetica.org](http://www.crisisenergetica.org)

[www.decrecimiento.info](http://www.decrecimiento.info)

[www.odg.cat](http://www.odg.cat)

[ww. Obsam.cat](http://ww.Obsam.cat)

[www.noetmengiselmon.org](http://www.noetmengiselmon.org)

[www.viacampesina.org](http://www.viacampesina.org)

*Les Diferentes edicions de “L'estat del món” del Worldwatch Institute* ( que podreu trobar en diferents webs).

**Avaluació dels ecosistemes del mil·lenni** ([www.millenniumassessment.org](http://www.millenniumassessment.org) )

**A més, podeu cercar en:**

Revista ecologia política

Greenpeace

Amics de la Terra

Ecologistas en acción

GOB